

adviesrapport

Quickscan natuurtoets gebouw K46, K90 en parkeerterrein, vliegbasis Leeuwarden

Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving

Opdrachtgever

Rijksvastgoedbedrijf

Status

Definitief

T (085) 4871265
E info@ecogroen.nl
I www.ecogroen.nl

Colofon

Titel

Quickscan natuurtoets gebouw K46, K90 en parkeerterrein, vliegbasis Leeuwarden

Subtitel

Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving

Projectcode	Datum	Status
25-189	9 juli 2025	Definitief

Auteur(s)

M. Boerhof & I. Veeman

Modellering & GIS

M. Boerhof

Tweede lezer

A. Alberts

Opdrachtgever

Rijksvastgoedbedrijf

©Ecogroen bv

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron en status.

Boerhof, M. (2025). Quickscan natuurtoets gebouw K46, K90 en parkeerterrein, vliegbasis Leeuwarden. Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving. Rapport 25-189. Ecogroen bv

Inhoud

Samenvatting	5
1. Inleiding	7
1.1 Aanleiding en doelstelling	7
1.2 Huidige situatie en voorgenomen ontwikkeling	7
1.3 Leeswijzer	9
2. Wettelijk kader en methode	10
2.1 Omgevingswet	10
2.1.1 Bureaustudie	10
2.1.2 Quickscan veldbezoek	10
2.1.3 Toets flora- en fauna-activiteit	10
2.1.4 Toets Natura 2000-activiteit	11
2.1.5 Toets Natuurnetwerk Nederland	11
2.1.6 Toets houtopstanden	11
3. Soortbescherming	12
3.1 Flora	12
3.2 Zoogdieren	12
3.2.1 Vleermuizen	12
3.2.2 Overige zoogdieren	15
3.3 Vogels	15
3.3.1 Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten	16
3.3.2 Overige vogelsoorten	17
3.4 Amfibieën	18
3.5 Ongewervelden	18
3.5.1 Grote vos	18
3.5.2 Overige ongewervelden	19
3.6 Overige soortgroepen	19
3.7 Specifieke zorgplicht	19
4. Gebiedsbescherming	21
4.1 Natura 2000	21
4.1.1 Ligging en afbakening Natura 2000-gebieden	21
4.1.2 Mogelijke effecten	21
4.1.3 Stikstofdepositie	22
4.1.4 Specifiek zorgplicht Natura 2000	22
5. Houtopstanden	23
5.1 Bescherming van houtopstanden	23
5.2 Vervolgstappen	24
5.2.1 Meld- en herplantingsplicht	24
5.2.2 Specifieke zorgplicht houtopstanden	24
Geraadpleegde bronnen	25

Bijlagen

Bijlage 1 - Natuur in de Omgevingswet: Wettelijke kaders

Bijlage 2 - Ecologisch logboek

Samenvatting

Aanleiding en doelstelling

Rijksvastgoedbedrijf heeft het voornemen om op twee percelen op de vliegbasis Leeuwarden zowel sloop als nieuwbouw uit te voeren. Op de vliegbasis worden extra legeringsfaciliteiten voorzien.

Wet- en regelgeving omtrent de bescherming van natuur verplicht vooraf te toetsen of activiteiten (kunnen) conflicteren met beschermde natuurwaarden. In deze quickscan natuurtoets zijn de effecten van het voornemen getoetst aan de beschermingskaders van de Omgevingswet ten aanzien van soorten, Natura 2000-gebieden en houtopstanden. Het voornemen past binnen het bestaande Omgevingsplan waardoor toetsing aan het NNN hiervoor niet nodig is.

Soortbescherming

- Binnen het projectgebied zijn potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig in de bebouwing. Vooral gebouw K46 is geschikt vanwege onder andere diverse open stootvoegen en ruimtes onder dakpannen. In gebouw K90 zijn, met uitzondering van een ruimte boven een brandtrap, geen voor vleermuizen geschikte invliegopnemingen gezien. Er is bij het voornemen geen sprake van aantasting van essentiële vliegroutes of onmisbaar foerageergebied van vleermuizen.
- Gebouw K46 is geschikt als nestplaats voor huismussen en gierzwaluwen. In gebouw K90 ontbreken geschikte nestruidtes voor deze soorten. Er is bij het voornemen geen sprake van effecten op essentieel foerageergebied van deze soorten, aangezien er in de directe omgeving van de deelgebieden ruim voldoende, optimaal geschikt leefgebied aanwezig is. Vervolgstappen ten aanzien van foerageergebied zijn niet aan de orde.
- Nabij gebouw K90 is een buizerdnest aangetroffen in de bosschages direct ten westen van de parkeerplaats. (Oude) buizerdnesten worden gebruikt door onder andere buizerd, slechtvalk en sperwer. Bij de voorgenomen werkzaamheden blijft het nest behouden en is eveneens geen sprake van effecten op belangrijk foerageergebied. Wel dient verstoring van een broedgeval te worden voorkomen door buiten het broedseizoen te werken.
- Gedurende de broedtijd zijn naast bovengenoemde soorten met jaarrond beschermde nesten ook enkele algemene vogelsoorten (zonder jaarrond beschermd nest) broedend te verwachten in het projectgebied en binnen de invloedsfeer van de werkzaamheden, waaronder roodborst, winterkoning en tjiftjaf.
- De werkzaamheden leiden niet tot verlies of verstoring van groeiplaatsen van beschermde flora en beschermde nest- en/of verblijfplaatsen en essentieel foerageergebied van overige zoogdieren, overige amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden, uitgezonderd soorten waarvoor een vrijstelling van vergunningplicht geldt vanuit RvO. Voor deze soorten zijn geen vervolgstappen aan de orde. Wel is de specifieke zorgplicht van toepassing.

Gebiedsbescherming

- Het projectgebied ligt buiten Natura 2000-gebied. De dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden liggen op zo'n 5,5 kilometer van het projectgebied. Vanwege deze afstand en (lokale) aard van het voornemen zijn nadelige gevolgen – met uitzondering van stikstofdepositie – op voorhand uitgesloten.

Houtopstanden

- Een deel van de houtopstanden in het projectgebied maakt onderdeel uit van een houtopstand zoals beschermd door het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal).

Advies/vervolgstappen

- In geval van sloop van gebouw K46 is aanvullend onderzoek naar vleermuizen, huismus en gierzwaluw noodzakelijk om de functie voor deze soorten in kaart te brengen. Bij gebouw K90 is alleen nader (vleermuis)onderzoek aan de orde als de in het rapport omschreven ruimte boven een brandtrap verdwijnt of ontoegankelijk gemaakt wordt. Indien verblijf-/nestplaatsen van deze soorten aanwezig zijn en schade niet is te voorkomen, dan is een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit nodig voor het uitvoeren van de werkzaamheden.
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels beschadigen moeten altijd worden voorkomen. Hierom dient de uitvoering van de werkzaamheden zoveel mogelijk buiten het broedseizoen plaats te vinden. Voor de meeste soorten kan de periode tussen begin maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen. Indien werkzaamheden in de periode half februari tot half december worden opgestart, wordt geadviseerd om voorafgaand aan de werkzaamheden een broedvogelcontrole door een ter zake deskundige uit te laten voeren. Bij het aantreffen van in gebruik zijnde nesten van vogels (bijvoorbeeld het -oude- buizerdnest) wordt in overleg met een ecologisch deskundige bepaald hoe de werkzaamheden op een zorgvuldige wijze binnen de wettelijke kaders kunnen worden uitgevoerd.
- Indien het wenselijk is om te weten of het (oude) buizerdnest in gebruik is, kan nader onderzoek naar het gebruik van het nest uitsluitend bieden.
- De specifieke zorgplicht ten aanzien van soorten is altijd van toepassing. In paragraaf 3.7 zijn voorzorgsmaatregelen genoemd. Indien volgens deze voorzorgsmaatregelen wordt gewerkt én dit wordt vastgelegd in een logboek (of ecologisch werkprotocol) kan worden aangetoond dat er zorgvuldig en conform de specifieke zorgplicht wordt gewerkt.
- Voor het vellen van (een deel van) de beschermde houtopstanden in het projectgebied is een meld- en herplantplicht van toepassing.
- Aanvullend onderzoek is nodig om de effecten van stikstofemissie tijdens de werkzaamheden in beeld te brengen. Met een zogenoemde stikstofberekening met het rekenmodel AERIUS Calculator kan worden beoordeeld of er vervolgstappen in het kader van de Omgevingswet nodig zijn voor Natura 2000-gebieden.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

Rijksvastgoedbedrijf heeft het voornemen om op twee percelen op de vliegbasis Leeuwarden zowel sloop als nieuwbouw uit te voeren. Op de vliegbasis worden extra legeringsfaciliteiten voorzien. Dit voornemen past binnen het bestaande omgevingsplan.

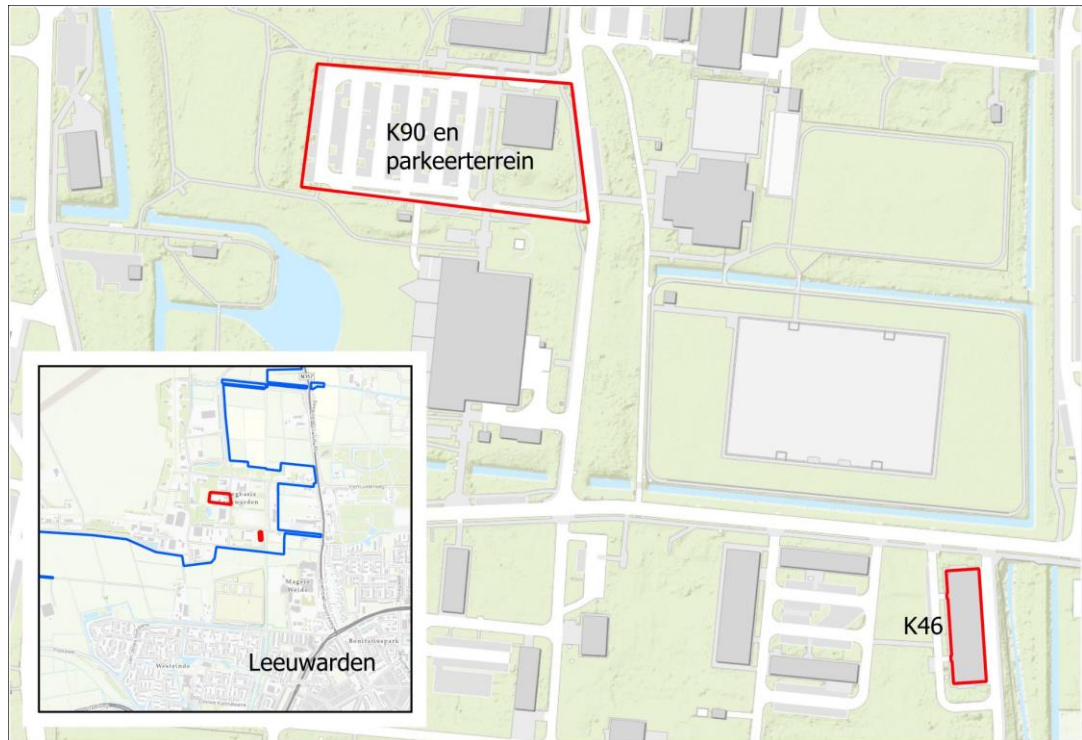
Wet- en regelgeving omtrent de bescherming van natuur verplicht vooraf te toetsen of activiteiten (kunnen) conflicteren met beschermde natuurwaarden. In deze quickscan natuurtoets zijn de effecten van het voornemen getoetst aan de beschermingskaders van de Omgevingswet ten aanzien van soorten, Natura 2000-gebieden, het Natuurnetwerk Nederland en houtopstanden.

1.2 Huidige situatie en voorgenomen ontwikkeling

Het projectgebied betreft twee deelgebieden op defensie terrein vliegbasis Leeuwarden, welke direct ten noordwesten van de stad Leeuwarden ligt (figuur 1.1). Het eerste deelgebied (A) bestaat uit gebouw K46 en de omliggende bosschage. Gebouw K46 (figuur 1.2) betreft een uit stenen opgetrokken gebouw met een pannendak. Onderaan is het dak afgewerkt met een dakgoot, hierin zijn gaten ontstaan. De buitenmuur is afgewerkt met open stootvoegen, wat op een (open) spouw duidt. Gebouw K46 staat in een bosschage met enkele bomen en aangeplante struiken. Oppervlaktewater is op een afstand van zo'n 40 meter aanwezig in de vorm van sloten.

Deelgebied B beslaat gebouw K90 en het aanliggende parkeerterrein (figuur 1.3). Gebouw K90 betreft een uit stenen opgetrokken gebouw met een spouwmuur. Het gebouw kent vier lagen en is afgewerkt met een plat dak. De parkeerplaats ten westen van gebouw K90 biedt ruimte aan zo'n 150 auto's en is aangestraat met betonklinkers. Tussen de parkeervakken zijn enkele groene structuren aanwezig in de vorm van hagen en tiental aangeplante jonge bomen. Oppervlaktewater is op een afstand van zo'n 40 meter aanwezig in de vorm van een poel.

Op de vliegbasis worden extra legeringsfaciliteiten voorzien. De parkeerplaats ten westen van gebouw K90 is hiervoor aangewezen (bijlage1). Daarnaast wordt mogelijk gebouw K46 gesloopt. Mogelijk dat ook enkele bomen gekapt moeten worden.

Figuur 1.1 Ligging projectgebied (rode omlijning) met deelgebied A (gebouw K46) en deelgebied B (K90 + parkeerplaats) op vliegbasis Leeuwarden (blauwe omlijning). Bron: PDOK.

Figuur 1.2 Gebouw K46. Bron: Ecogroen

Figuur 1.3 Gebouw K90 met aanliggende parkeerplaats

1.3 Leeswijzer

Het juridische kader waarbinnen de quickscan natuurtoets is uitgevoerd en de gebruikte methodiek zijn beschreven in hoofdstuk 2. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 beschreven of er beschermde soorten voorkomen of te verwachten zijn binnen de invloedssfeer van het initiatief. Hierbij is aangegeven welke mitigerende maatregelen mogelijk zijn om schadelijke handelingen te voorkomen, of een vergunningplicht van toepassing is en of vervolgonderzoek nodig is om kennisleemten op te vullen. Hoofdstuk 4 gaat in op de ligging ten opzichte van beschermde gebieden en hoofdstuk 5 op beschermde houtopstanden. Hierbij wordt bepaald of het initiatief kan leiden tot nadelige gevolgen op de beschermde waarden. Indien dit het geval is wordt aangegeven welke vervolgstappen noodzakelijk zijn. Tot slot is een overzicht opgenomen van gebruikte bronnen.

2. Wettelijk kader en methode

2.1 Omgevingswet

De juridische bescherming van natuur in ons land is geregeld via de Omgevingswet. Deze bestaat, naast de Omgevingswet zelf, uit vier algemene maatregelen van bestuur (AMVB's) en één ministeriële regeling. De Omgevingswet regelt onder meer de bescherming van flora en fauna, Natura 2000-gebieden, houtopstanden en het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Bijlage 1 bevat een samenvatting van de wetteksten.

In dit rapport wordt ingegaan op de onderdelen flora en fauna, Natura 2000-gebieden en houtopstanden. Toetsing aan het NNN is niet nodig omdat niet wordt afgeweken van het Omgevingsplan.

2.1.1 Bureaustudie

Om een beeld te krijgen van aanwezige natuurwaarden in en in de omgeving van het projectgebied is gestart met een bureaustudie. Hierbij zijn onder andere bekende verspreidingsgegevens van beschermde soorten uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd. Bij het raadplegen van de NDFF is een zoekgebied van ruim vijf kilometer rondom het projectgebied aangehouden en is gezocht naar waarnemingen in de afgelopen tien jaar. Daarnaast zijn de Informatiekaart Natuur (IKN) en provinciale kaartviewers geraadpleegd om een beeld te krijgen van de ligging van nationaal en provinciaal beschermde gebieden in en rondom het projectgebied.

2.1.2 Quickscan veldbezoek

De verzamelde informatie uit de bureaustudie vormt de basis voor een veldbezoek dat op 16 april 2025 (droog, bewolkt, 14°C, weinig wind) is uitgevoerd door een ecooloog van Ecogroen. Tijdens het veldbezoek zijn het projectgebied en directe omgeving (zone circa 75 meter rondom het projectgebied) onderzocht, waarbij aandacht is besteed aan (biotoop van) beschermde soorten en leefgebieden van Natura 2000-soorten en habitats. Naast een beoordeling van de aanwezige biotopen is onder andere gelet op aanwijzingen voor (mogelijke) jaarrond beschermde nesten van vogels en verblijfplaatsen van vleermuizen. De gebouwen zijn daarnaast ook van de binnenkant geïnspecteerd op potenties voor beschermde soorten.

2.1.3 Toets flora- en fauna-activiteit

Aan de hand van de uitgevoerde bureaustudie en het veldbezoek is beoordeeld of er beschermde soorten voorkomen of te verwachten zijn binnen de invloedssfeer van het project. Vervolgens is bepaald of het project kan leiden tot schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde soorten en/of hun leefgebied. Tot slot is beoordeeld of er vervolgstappen nodig zijn, zoals het nemen van

mitigerende maatregelen, vervolgonderzoek of het aanvragen van een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit.

2.1.4 Toets Natura 2000-activiteit

Aan de hand van de uitgevoerde bureaustudie en het veldbezoek is beoordeeld of het project kan leiden tot (significant) nadelige gevolgen voor de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden. Er is gestart met het bepalen van de (mogelijke) negatieve effecten die kunnen optreden als gevolg van het project. Vervolgens is beoordeeld of negatieve gevolgen te verwachten zijn voor instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden, en zo ja, of deze significant (kunnen) zijn. Als er mogelijk sprake is van significant nadelige gevolgen is er advies gegeven over te nemen vervolgstappen.

2.1.5 Toets Natuurnetwerk Nederland

Aan de hand van de uitgevoerde bureaustudie en het veldbezoek is beoordeeld of er door het plan effecten kunnen optreden op de wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland. Indien dit het geval is, is er een advies opgenomen over de te nemen vervolgstappen.

2.1.6 Toets houtopstanden

Om te bepalen of binnen het projectgebied de rijksregels voor het vellen van een houtopstand van toepassing zijn, is onderzocht of het projectgebied buiten de 'bebouwingscontour houtkap' ligt en/of is nagegaan of er uitzonderingsregels van toepassing zijn. Indien de rijksregels van toepassing zijn, worden de eventueel vereiste benodigde vervolgstappen beschreven.

3. Soortbescherming

3.1 Flora

Gebouw K46 staat in een bosschage met enkele bomen als zomereik, abeel en magnolia en aangeplante struiken als hortensia en meidoorn. Rondom gebouw K90 en op de aanliggende parkeerplaats zijn aangeplante en algemene bomen en struiken aanwezig als meidoorn, laurierkers en liguster.

Tijdens het veldbezoek zijn geen plantensoorten aangetroffen waarvoor een vergunningplicht geldt. Op basis van de aangetroffen soortensamenstelling, de terreingesteldheid en bekende verspreidingsgegevens (NDFF, 2025) worden deze soorten ook niet verwacht. Het nemen van vervolgstappen ten aanzien van de soortgroep flora is in het kader van de Omgevingswet niet aan de orde. Wel is de specifieke zorgplicht van toepassing (zie paragraaf 3.7).

3.2 Zoogdieren

3.2.1 Vleermuizen

Het leefgebied van vleermuizen bestaat uit verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden (zie ook kader 3.1). Hieronder worden deze onderdelen nader beschreven. In de omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van foeragerende en langsvliegende exemplaren gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en meervleermuis (NDFF, 2025).

Kader 3.1 Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen kunnen zich bevinden in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bijvoorbeeld bomen, huizen en kelders. Dit kunnen onder andere kraamverblijven, zomerverblijven, baltslocaties, paarverblijven en winterverblijven zijn. Het verstoren, beschadigen, vernietigen of het verwijderen van deze verblijfplaatsen is verboden.

Vliegroutes

Vleermuizen gebruiken vaak jarenlang dezelfde structuren om zich te oriënteren tijdens de trek van en naar hun verblijfplaatsen en foerageergebieden. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en bomenrijen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Als alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'essentieel' en zodoende beschermd.

Foerageergebieden

Locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen, bomenrijen of boven water, zijn van belang als foerageergebied voor vleermuizen. Foerageergebied van vleermuizen heeft binnen de Omgevingswet echter geen juridische bescherming, tenzij het essentieel is voor het voortbestaan van een populatie.

Verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen van vleermuizen bevinden zich voornamelijk in gebouwen en/of bomen. De bomen in en rondom beide deelgebieden hebben geen voor vleermuizen geschikte holten. Vervolgstappen voor verblijfplaatsen met betrekking vleermuizen in bomen zijn niet aan de orde.

In gebouw K46 zijn voor vleermuizen geschikte ruimtes aanwezig die potentieel als verblijfplaats kunnen dienen. Zo zijn er open stootvoegen die toegang bieden tot de spouw, ruimtes in en achter de dakgoot, ruimtes rondom de regenpijpen en onder overstekende kantpannen (figuur 3.1 en 3.2). Wanneer het gebouw gesloopt wordt, worden deze potentiële verblijfplaatsen vernietigd. Aanvullend onderzoek moet uitwijzen welke functies gebouw K46 heeft voor vleermuizen.

Gebouw K90 bevat een spouwmuur, maar de stootvoegen zijn dichtgezet met bijenbekjes, waardoor verblijfplaatsen van vleermuizen zijn uitgesloten in de spouw. Wel is er aan de oostkant van het gebouw een ruimte met potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen. Het gaat om een ruimte tussen de rode plaat en de plafondplaten boven een brandtrap (figuur 3.3). Indien deze ruimte verdwijnt of ontoegankelijk gemaakt wordt, is aanvullend onderzoek nodig om de functie voor vleermuizen vast te stellen.

Figuur 3.1 Overhangende dakpannen bij gebouw K46. Bron: Ecogroen.

Figuur 3.2 Locatie K46 met open stootvoegen.

Figuur 3.3 Locatie K90 met boven de brandtrap een ruimte met potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen (rode omlijning).
Bron: Ecogroen.

Vliegroutes en foerageergebieden

Het projectgebied is beperkt geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. De deelgebieden bestaan voor het merendeel uit verharding. In de directe omgeving zijn veel betere foerageergebieden beschikbaar in de vorm van bosschages, watergangen en poelen, welke ongemoeid blijven.

De bomen rondom de parkeerplaats bij deelgebied B vormen mogelijk een (onderdeel van een) vliegroute voor vleermuizen. Deze bomen blijven echter grotendeels intact, waardoor er geen schade is aan vliegroutes. Bij de beoogde werkzaamheden worden geen (potentieel) essentiële foerageergebieden of vliegroutes aangetast. Vervolgstappen met betrekking tot vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen zijn niet aan de orde. Wel is de specifieke zorgplicht van toepassing (zie paragraaf 3.7).

3.2.2 Overige zoogdieren

In de directe omgeving zijn waarnemingen bekend van otter en steenmarter (NDFP, 2025). Tijdens het veldbezoek zijn geen individuen of sporen van deze soorten aangetroffen.

Otter is gebonden aan waterrijke habitats, welke niet aanwezig zijn binnen of rondom de projectlocatie. Het voorkomen van verblijfplaatsen van otter kan op voorhand worden uitgesloten. Steenmarter is op ongeveer één kilometer ten noordoosten van het projectgebied waargenomen in een woning in Jelsum. Het kan zijn dat steenmarter het projectgebied incidenteel gebruikt om in te foerageren en te doorkruisen, maar er zijn geen mogelijkheden aangetroffen voor deze soort om in te verblijven, zoals voor deze soort toegankelijke holtes in de aanwezige bebouwing en bomen. Van vaste verblijfplaatsen van steenmarter is dan ook geen sprake.

(Vaste) verblijfplaatsen en/of essentieel foerageergebied van andere beschermde grondgebonden zoogdieren die zijn opgenomen in de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn en nationaal beschermde zoogdieren zonder vrijstelling van RVO (zoals bever) worden op basis van de terreinkenmerken, het veldbezoek en bekende verspreidingsgegevens (NDFP, 2025) uitgesloten. Vervolgstappen voor deze soorten zijn niet aan de orde.

Wel zijn binnen het projectgebied vaste verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende grondgebonden zoogdiersoorten te verwachten. Naar verwachting kunnen soorten zoals huisspitsmuis, gewone bosmuis en rosse woelmuis gebruik maken van het projectgebied als vast leefgebied. Bij werkzaamheden in het projectgebied is het mogelijk dat enkele exemplaren van deze grondgebonden zoogdieren geschaad worden. In voorliggende situatie geldt voor deze soorten namens RVO een vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Omgevingswet, waardoor er voor deze zoogdieren geen vergunning nodig is voor het uitvoeren van de werkzaamheden. Wel is de specifieke zorgplicht van toepassing (zie paragraaf 3.7).

3.3 Vogels

Bij vogels wordt onderscheid gemaakt in twee categorieën met een verschillend beschermingsregime (zie kader B2.1). Voor een aantal vogelsoorten geldt dat de nestlocaties inclusief de functionele omgeving jaarrond beschermd zijn (zie kader 3.2).

Kader 3.2 Vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Onder jaarrond beschermde nesten van vogels wordt door RVO verstaan: in functie zijnde nesten en rustplaatsen van boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

3.3.1 Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten

Huisumus

In de directe omgeving van het projectgebied zijn geen waarnemingen van huismus bekend (NDFP, 2025). Tijdens het veldbezoek zijn geen huismussen aangetroffen.

Huismussen broeden in bebouwing waarbij de nestplaats zich vaak bevindt onder dakpannen of andere openingen in de bebouwing. Daarnaast maken ze ook gebruik van nestkasten. De leefomgeving rondom nestlocaties kan ook een beschermde status hebben wanneer de functionaliteit van de nestplaats hier afhankelijk van is.

Gebouw K90 is niet geschikt als nestplaats voor huismus door het ontbreken van geschikte ruimtes. Vervolgstappen voor huismus bij gebouw K90 zijn niet aan de orde.

Gebouw K46 is geschikt als nestplaats voor huismussen, met ruimtes onder dakpannen en in de dakgootbetimmering. Indien de bebouwing gesloopt wordt gaan mogelijk nestplaatsen van huismus verloren. Er is aanvullend onderzoek nodig om de functie van gebouw K46 voor huismus in kaart te brengen. Wanneer nestplaatsen van huismus worden vastgesteld en schade hieraan niet voorkomen kan worden, is een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit nodig.

Mogelijk maakt huismus bij beide deelgebieden gebruik van de omgeving als foerageergebied. Als gevolg van de werkzaamheden gaat een deel van dit foerageergebied verloren. Er is echter geen sprake van essentieel foerageergebied, aangezien er in de directe omgeving van de deelgebieden ruim voldoende, optimaal geschikt leefgebied aanwezig is in de vorm van bosschages, oppervlaktewater en gras. Vervolgstappen ten aanzien van foerageergebied zijn niet aan de orde.

Gierzwaluw

In de directe omgeving van het projectgebied zijn geen waarnemingen van gierzwaluw bekend (NDFP, 2025). Tijdens het veldbezoek zijn geen gierzwaluwen aangetroffen.

Gierzwaluw bouwt geen nesten, maar broedt in gebouwen op spouwmuren, onder dakpannen en andere openingen. Gierzwaluw heeft geen specifiek foerageergebied, maar foerageert op grote hoogte waar muggen en vliegen worden gevangen.

Gebouw K90 is niet geschikt als nestplaats voor gierzwaluw door het ontbreken van geschikte ruimtes. Vervolgstappen voor gierzwaluw bij gebouw K90 zijn niet aan de orde.

Gebouw K46 is geschikt als nestplaats voor gierzwaluw, met ruimtes onder dakpannen. Indien de bebouwing gesloopt wordt gaan mogelijk nestplaatsen van gierzwaluw verloren. Er is aanvullend onderzoek nodig om de functie van gebouw K46 voor gierzwaluw in kaart te brengen. Wanneer nestplaatsen van gierzwaluw worden vastgesteld en schade hieraan niet voorkomen kan worden, is een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit nodig.

Buizerdnest

Direct ten westen van de parkeerplaats nabij gebouw K90 is een buizerdnest aangetroffen in de bosschages. (Oude) buizerdnesten worden gebruikt door onder andere buizerd, slechtvalk en sperwer. In de voorgenomen werkzaamheden blijft het nest behouden. Wel is het noodzakelijk dat verstoring van een broedgeval wordt voorkomen. Dit betekent dat de werkzaamheden opgestart dienen te worden in de periode september – maart. Indien dit niet mogelijk is, is een broedvogelcheck noodzakelijk om uit te sluiten dat het nest ten tijde van de werkzaamheden in gebruik is. Bij het aantreffen van een broedsel, moeten de werkzaamheden ter plaatse worden uitgesteld tot het broedsel uitgevlogen is. Alternatief is dat nader onderzoek wordt uitgevoerd of het buizerdnest in gebruik is door soorten als buizerd, slechtvalk en sperwer.

Figuur 3.4 Gebouw K90 met de globale locatie van het aangetroffen buizerdnest (gele stip). Bron: Ecogroen.

Overige vogels met jaarrond beschermde nesten

Aanwezigheid van overige vogels met jaarrond beschermde nesten kan worden uitgesloten op basis van habitateisen, terreinkenmerken, het veldbezoek en bekende verspreidingsgegevens (NDFF, 2025).

Het projectgebied is mogelijk wel zeer beperkt geschikt als foerageergebied voor soorten met jaarrond beschermde nesten (bijvoorbeeld voor roek) die in de directe omgeving bekend zijn (NDFF, 2025). In de omgeving is veel alternatief foerageergebied van betere kwaliteit aanwezig in de vorm van openbaar groen en agrarische landerijen. In voorliggende situatie is geen sprake van verlies van essentieel foerageergebied. Vervolgstappen voor vogels met jaarrond beschermde nesten zijn niet aan de orde.

3.3.2 Overige vogelsoorten

Door de aanwezigheid van groen in de omgeving van het projectgebied is broedbiotoop aanwezig voor enkele algemene vogelsoorten als roodborst, houtduif, winterkoning en tjiptjaf.

Voor alle inheemse vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die soorten, nesten, eieren of vaste rust- of verblijfplaatsen beschadigen of verstoren. Verstoring is echter alleen verboden wanneer de storing van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort. Voor de te verwachten soorten kan verstoring die van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding (altijd) worden voorkomen door te werken buiten het broedseizoen.

In het kader van de Omgevingswet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd, omdat deze per soort en vaak per jaar kan verschillen. Daarmee is het dus van belang of een broedgeval wordt beschadigd of verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste soorten kan de periode tussen begin maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen. Enkele soorten waaronder houtduif kunnen tot laat in het seizoen doorgaan met broeden en ook vroeg in het seizoen starten met broeden. Indien werkzaamheden in de periode half februari tot half december worden opgestart wordt geadviseerd om voorafgaand aan de werkzaamheden een broedvogelcontrole door een ter zake deskundige uit te voeren. Bij het aantreffen van nesten van vogels wordt in overleg met een ecologisch deskundige bepaald hoe de werkzaamheden op een zorgvuldige wijze binnen de wettelijke kaders kunnen worden uitgevoerd.

Indien geen nesten in gebruik zijn ten tijde van de werkzaamheden, kunnen negatieve effecten op broedende vogels worden uitgesloten. Vervolgstappen zoals nader onderzoek of vergunningaanvraag zijn voor vogels zonder jaarrond beschermde nesten niet aan de orde, mits rekening wordt gehouden met het broedseizoen.

3.4 Amfibieën

(Vaste) verblijfplaatsen en/of essentieel foerageergebied van beschermde amfibieën die zijn opgenomen in de Habitatrictlijn en de Verdragen van Bern en Bonn en nationaal beschermde amfibieën zonder vrijstelling (zoals heikikker en poelkikker) worden op basis van de terreinkenmerken, het veldbezoek en bekende verspreidingsgegevens (NDFF, 2025) uitgesloten. Vervolgstappen voor deze soorten zijn niet aan de orde.

Wel zijn binnen het projectgebied vaste verblijfplaatsen en/ of leefgebied van algemeen voorkomende amfibieën bekend en/of te verwachten. Dit zijn onder andere kleine watersalamander en gewone pad. Bij werkzaamheden in het projectgebied kunnen enkele exemplaren en verblijfplaatsen van deze amfibieën geschaad worden. In voorliggende situatie geldt voor deze soorten vanuit RVO een vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Omgevingswet, waardoor er voor (het schaden van exemplaren of leefgebied van) deze amfibieën geen omgevingsvergunning nodig is voor het uitvoeren van de werkzaamheden. Wel is de specifieke zorgplicht van toepassing (zie paragraaf 3.7).

3.5 Ongewervelden

3.5.1 Grote vos

In de directe omgeving zijn waarnemingen bekend van grote vos (NDFF, 2025). Tijdens het veldbezoek zijn geen individuen of sporen van deze soorten aangetroffen.

Kader 3.3 Grote vos

Grote vos komt voor in vochtige, open bossen, bosranden, boomgaarden en andere plekken met grote bomen. Ze houden van warme, zonnige plaatsen. De vliegtijd van grote vos is van juni- september, waarnaar hij als vlinder overwintert in holle bomen of stapels hout, en weer verder vliegt tot begin juni. De eitjes zet hij vooral af op iep, maar soms ook op zoete kers, populier of sommige wilgensoorten (Vlinderstichting, 2025).

Binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden zijn geen waardplanten van grote vos aangetroffen. Vervolgstappen in het kader van de Omgevingswet voor grote vos zijn niet aan de orde.

3.5.2 **Overige ongewervelden**

Op basis van het veldbezoek, terreinkenmerken en verspreidingsgegevens (NDFF, 2024) wordt voortplanting en overwintering van overige in de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn en nationaal beschermde ongewervelden zonder vrijstelling, zoals gevlekte witsnuitlibel en slee-doorpage, in het projectgebied uitgesloten.

3.6 **Overige soortgroepen**

Op basis van de terreinkenmerken, habitateisen en bekende verspreidingsgegevens (NDFF, 2025), worden in het projectgebied geen (vaste) verblijfplaatsen verwacht van vissen en reptielen waarvoor onder de Omgevingswet vergunningplicht geldt.

3.7 **Specifieke zorgplicht**

Vanuit de Omgevingswet geldt een specifieke zorgplicht voor soorten. De specifieke zorgplicht schrijft voor dat nadelige gevolgen zoveel mogelijk voorkomen en beperkt moeten worden. Dit betekent dat er bij de uitvoering van het project voorzorgsmaatregelen genomen moeten worden om invulling aan deze specifieke zorgplicht te geven (zie ook kader B2.1). Er zijn aanwijzingen dat er soorten - waarvoor de specifieke zorgplicht geldt - kunnen voorkomen in het projectgebied. De meeste aandacht is hier gevraagd voor soorten uit de soortgroepen amfibieën, zoogdieren en vogels. De sloop- en bouwwerkzaamheden kunnen nadelige gevolgen hebben voor belangrijke onderdelen van het leefgebied van die soorten (foerageerplaatsen, voortplantingsplaatsen en rustplaatsen).

Met onderstaande maatregelen wordt invulling gegeven aan de specifieke zorgplicht voor soortbescherming. Geadviseerd wordt om de maatregelen tijdens het uitvoeren van de werkzaamheden vast te leggen in een logboek (zie voor een voorbeeld bijlage 2). Met behulp van het logboek kan in geval van handhaving worden aangetoond dat er zorgvuldig en conform de specifieke zorgplicht wordt gewerkt.

Geadviseerd wordt de werkzaamheden in de maanden september of oktober op te starten. Voor veel vogelsoorten valt deze periode buiten het broedseizoen. Daarnaast vallen deze maanden buiten de meest kwetsbare voortplantingsperiode van de meeste andere soorten, waaronder de hier te verwachten grondgebonden zoogdieren en amfibieën.

Indien werkzaamheden in de periode half februari tot half december worden opgestart, wordt geadviseerd om voorafgaand aan de werkzaamheden een broedvogelcontrole door een ter zake deskundige uit te voeren om uit te sluiten dat broedsels aanwezig zijn binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden.

Bij het verwijderen van vegetatie dient langzaam in één richting te worden gewerkt, zo mogelijk richting te handhaven groen, zodat eventueel nog aanwezige dieren (zoogdieren en amfibieën) de kans krijgen om te vluchten.

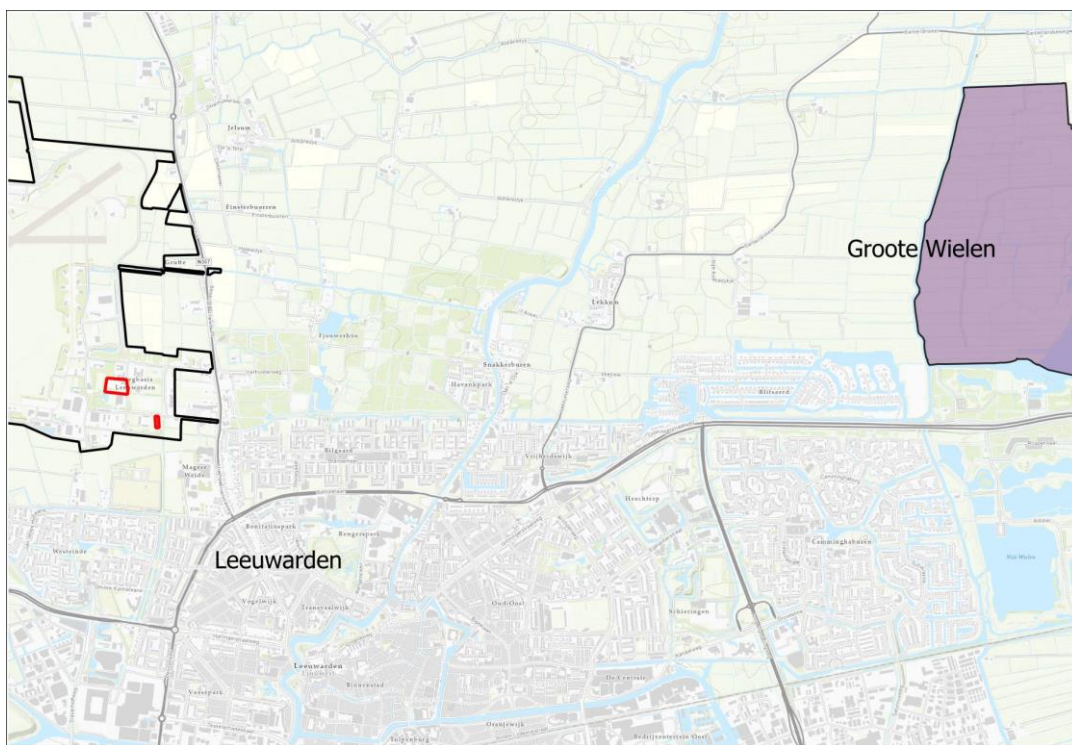
Geadviseerd wordt om de werkzaamheden bij daglicht uit te voeren, zodat het gebruiken van kunstmatig licht niet nodig is. Op deze manier wordt voorkomen dat eventueel in de omgeving foeragerende vleermuizen en/of verblijfplaatsen van vleermuizen verstoord worden.

4. Gebiedsbescherming

4.1 Natura 2000

4.1.1 Ligging en afbakening Natura 2000-gebieden

Het projectgebied ligt niet binnen een Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is Grote Wielen, op een afstand van ruim 5,5 kilometer ten oosten van het projectgebied (zie figuur 4.1). Overige Natura 2000-gebieden bevinden zich op meer dan negen kilometer van het projectgebied.

Figuur 4.1 Ligging van het projectgebied (rode markeringen) binnen vliegbasis Leeuwarden (zwarte lijn) ten opzichte van Natura 2000-gebied Grote Wielen (paars). Bron: PDOK.

4.1.2 Mogelijke effecten

Directe nadelige gevolgen, waaronder betreding en oppervlakteverlies van habitattypen en leefgebieden van soorten, worden vanwege de afstand tussen het projectgebied en omliggende Natura 2000-gebieden op voorhand uitgesloten. Op basis van Broekmeyer *et al.*, 2005, 2008; Broekmeyer, 2010 en Min. van EZ, 2015 worden indirecte (uitstralende) effecten door bijvoorbeeld licht of geluid eveneens uitgesloten, gezien de aard en omvang van het voornemen en de afstand tot habitattypen

en leefgebieden van soorten. Alleen indirecte nadelige gevolgen door stikstofdepositie (verzuring en/of vermesting) kunnen niet op voorhand worden uitgesloten, gezien de reikwijdte van stikstofdepositie.

4.1.3 Stikstofdepositie

De activiteiten in het projectgebied kunnen leiden tot een toename van stikstofdepositie in omliggende Natura 2000-gebieden. Een teveel aan stikstof kan leiden tot verzuring en vermesting van stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden in Natura 2000-gebied(en). Geadviseerd wordt om zogenoemde stikstofberekening met het rekenmodel AERIUS Calculator uit te (laten) voeren om te beoordelen of er vervolgstappen in het kader van de Omgevingswet nodig zijn.

4.1.4 Specifiek zorgplicht Natura 2000

Vanuit de Omgevingswet geldt een specifieke zorgplicht voor Natura 2000 (zie ook bijlage 1, kader B1.3). De specifieke zorgplicht geldt altijd, dus voor Natura 2000-activiteiten maar ook voor activiteiten die nadelige gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden, maar die niet significant zijn (zoals verstorende of verslechterde gevolgen). Uit voorgaande paragrafen blijkt dat er geen sprake is van nadelige gevolgen voor Natura 2000-gebieden, waardoor er bij voorliggend project geen vervolgstappen aan de orde zijn in het kader van de specifieke zorgplicht Natura 2000. Een eventuele uitzondering hierop geldt voor de mogelijke nadelige gevolgen door stikstofdepositie. Aanvullend onderzoek moet uitwijzen of dit aan de orde is (zie paragraaf 4.1.3).

5. Houtopstanden

5.1 Bescherming van houtopstanden

Een houtopstand buiten de bebouwingscontour houtkap is (in veel gevallen) beschermd door de regels van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) (zie ook bijlage 1 kader B1.4). Dit geldt niet voor houtopstanden die een kleinere oppervlakte grond beslaan dan 10 are, of bestaan uit een rijbeplanting die 20 of minder bomen omvat. Er gelden nog diverse andere uitzonderingen (zie kader 5.1).

Kader 5.1 Houtopstanden waarvoor de regels uit het Bal niet van toepassing zijn

Voor onderstaande houtopstanden zijn de beschermingsregels uit het Bal niet van toepassing:

- Houtopstanden op erven en in tuinen;
- Bomen en struiken die specifiek voor het oogsten van fruit, noten of vruchten worden geteeld;
- Houtopstanden die windschermen om boomgaarden vormen;
- Naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, als deze niet ouder zijn dan 20 jaar;
- Kweekgoed;
- Uit populieren of wilgen bestaande:
 - wegbeplantingen;
 - beplantingen langs waterwegen; en
 - eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- Het dunnen van een houtopstand voor de bevordering van de groei van de overblijvende houtopstand;
- Uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk bedoeld zijn voor de productie van houtige biomassa als zijn:
 - ten minste eens per 10 jaar worden geoogst;
 - bestaan uit minstens 10.000 stoven per ha per beplantingseenheid, die bestaat uit aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan 2 meter; en
 - zijn aangelegd na 1 januari 2013;
- Houtopstanden die een kleinere oppervlakte grond beslaan dan 10 are, of bestaan uit een rijbeplanting die 20 of minder bomen omvat, gerekend over het totaal aantal rijen.

Bron: artikel 11.111, tweede lid, onder a t/m j, van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal).

De houtopstanden in het projectgebied liggen buiten de begrenzing van de bebouwingscontour houtkap van de gemeente Leeuwarden. Verspreid over beide deelgebieden zijn bomen aanwezig. De bomen rondom gebouw K46 en de solitaire bomen op de parkeerplaats maken geen deel uit van een rijbeplanting van meer dan 20 bomen of een houtopstand van meer dan 10 are. Voor het vellen van deze bomen zijn geen vervolgstappen vanuit de Omgevingswet aan de orde.

De bomen rondom de parkeerplaats zijn wel onderdeel van een houtopstand van meer dan 10 are. Deze bomen maken deel uit van een beschermde houtopstand. Voor het kappen van deze bomen zijn vervolgstappen nodig.

NB: Behalve dat houtopstanden beschermd kunnen zijn door Rijksregels, kunnen ook gemeentelijke regels van toepassing zijn op het vellen van bomen. Toetsing aan gemeentelijke regels is geen onderdeel van dit rapport. Meer informatie hierover is beschikbaar via gemeente Leeuwarden.

5.2 Vervolgstappen

5.2.1 *Meld- en herplantingsplicht*

Voor het vellen van (een deel van) de beschermde houtopstanden in het projectgebied is in dit geval een meld- en herplantplicht van toepassing. Een melding van eventuele velling moet in de regel minimaal vier tot zes weken, maar niet eerder dan één jaar, voorafgaand aan de kapwerkzaamheden worden ingediend bij het bevoegd gezag (RVO). Indien beschermde houtopstanden geveld worden, moeten deze herplant worden. Wanneer herplant op dezelfde locatie niet mogelijk is, moet bij bevoegd gezag toestemming gevraagd worden voor herplant op een andere locatie. Een dergelijke toestemming heet onder de Omgevingswet een 'maatwerkvoorschrift'.

5.2.2 *Specifieke zorgplicht houtopstanden*

Iedereen die een activiteit uitvoert waarbij een beschermde houtopstand wordt geveld en grond wordt herbeplant, moet nadelige gevolgen voor de natuurbescherming, het bosareaal en landschappelijke waarden zoveel mogelijk voorkomen, en voor zover dat niet mogelijk is moeten gevolgen worden beperkt of ongedaan gemaakt (zie Bijlage 1, kader B1.4).

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

Broekmeyer, M.E.A., E.P.A.G. Schouwenberg, M. van der Veen, D. Prins & C.C. Vos (2005). Effectenindicator Natura 2000-gebieden; achtergronden en verantwoording ecologische randvoorwaarden en storende factoren. Alterra-rapport 1375, Alterra, Wageningen. <https://edepot.wur.nl/44536>

Broekmeyer, M.E.A., E.P.A.G. Schouwenberg, M. van der Veen, D. Prins, & C.C. Vos (2008). Effectenindicator Natura 2000-gebieden. Aanvulling bij Alterra-rapport 1375 uit 2005. Alterra, Wageningen. https://www.synbiosys.alterra.nl/bij12/handreikingen/Toelichting_update_effectindicator_2008.pdf

Broekmeyer, M.E.A. (2010). Update effectenindicator 2009. Wageningen, Alterra-rapport 1976, Alterra, Wageningen. <https://edepot.wur.nl/134147>

Internet

BIJ12 (2025). Kennisdocumenten Soorten – Natuurbescherming. (<https://www.bij12.nl/onderwerp/natuurinformatie/kennisdocumenten-soorten-natuurbescherming/>)

NDFD (2025). Nationale databank flora en fauna. Uitvoerportaal (<https://ndff-ecogrid.nl>). Laatste raadpleging in april 2025.

Vlinderstichting (2025). Website met soortinformatie over de Nederlandse vlinders en libellen (<http://www.vlinderstichting.nl>). Laatste raadpleging in mei 2025

Zoogdiervereniging (2025). Website met soortinformatie over de Nederlandse zoogdieren (<http://www.zoogdiervereniging.nl>). Laatste raadpleging in april 2025.

Bijlagen

Bijlage 1

Natuur in de Omgevingswet: Wettelijke kaders

Kader B1.1: Algemene zorgplicht

Algemene zorgplicht (Afd 1.3 Ow)

De Omgevingswet kent een algemene zorgplicht, uitgewerkt in de artikelen 1.6, 1.7 en 1.7a van de Omgevingswet. Deze geeft aan dat eenieder (overheden, bedrijven en burgers) verantwoordelijk is voor een veilige en gezonde leefomgeving, door nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving zoveel mogelijk te voorkomen, te beperken en ongedaan te maken. Het bevat ook een algemeen verbod op het verrichten van activiteiten die leiden tot aanzienlijke nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving. In principe geldt de algemene zorgplicht altijd, tenzij er een specifieke zorgplicht is uitgewerkt voor bepaalde activiteiten.

Kader B1.2: Flora en fauna

Specifieke zorgplicht flora en fauna

In het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) is een specifieke zorgplicht opgenomen voor alle in het wild levende dieren en planten, met inbegrip van de relevante directe leefomgeving van soorten (foerageergebied, rustplaatsen). Deze specifieke zorgplicht komt in de plaats van de algemene zorgplicht (zie kader B1.1). Iedereen die een activiteit uitvoert met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten ('flora- en fauna-activiteit'), moet nadelige gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken (art. 11.27 lid 1 van het Bal). In het tweede lid staat de nadere uitwerking van de specifieke zorgplicht. In het tweede lid onder a is er met betrekking tot de reikwijdte van de zorgplicht voor flora- en fauna-activiteiten aangegeven dat deze plicht in ieder geval inhoudt dat onderzoek wordt verricht naar het voorkomen van een aantal type soorten die kwetsbaar of bedreigd zijn. Deze soorten betreffen in Nederland van nature voorkomende:

- Vogelrichtlijn-soorten zoals genoemd in bijlage I VR en niet in die bijlage genoemde, geregeld in Nederland voorkomende trekvogelsoorten als bedoeld in artikel 4 lid 2 van de VR;
- Habitatrichtlijn-soorten als opgenomen in bijlage II, IV en V van de HR;
- dieren of planten die staan opgenomen op de Rode Lijsten;
- nationaal beschermde soorten (bijlage IX van het Bal).

De kern van de zorgplichtbepaling voor flora- en fauna-activiteiten is dat als er sprake is van nadelige gevolgen op in het wild voorkomende soorten, deze, indien redelijkerwijs kan worden gevergd, moeten worden voorkomen, beperkt of ongedaan worden gemaakt. Ook in art. 11.27, tweede lid, van het Bal wordt verwezen naar passende preventieve maatregelen of passende herstelmaatregelen. Een voorbeeld van een dergelijke maatregel is het werken in de minst kwetsbare periode van soorten. In art. 11.27, tweede lid, onder b, van het Bal wordt aangegeven dat er moet worden 'vastgesteld' of op voorhand op grond van objectieve gegevens nadelige gevolgen kunnen worden uitgesloten. Om aantoonbaar aan de voorwaarden van de specifieke zorgplicht te hebben voldaan, is het noodzakelijk dat de toetsing aan de zorgplichtbepalingen in een quickscan of nader onderzoek wordt vastgelegd.

Flora- en fauna-activiteit

Bij het uitvoeren van activiteiten in de leefomgeving moet op grond van artikel 5.1, tweede lid, onder g, van de Omgevingswet beoordeeld worden of sprake is van:

1. een flora- en fauna-activiteit en
2. of voor de gevolgen van een flora- en fauna-activiteit een omgevingsvergunningplicht geldt.

Een flora- en fauna-activiteit is een activiteit met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten. In de paragrafen 11.2.2 t/m 11.2.4 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) zijn de handelingen genoemd waarvoor een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit vereist is ten aanzien van de daarin genoemde beschermde dieren en planten in het wild. Het betreft de bescherming van:

- Vogels zoals genoemd in de Vogelrichtlijn (artikel 11.37 van het Bal), in de praktijk vaak onderverdeeld in:
 - Vogels met jaarrond beschermde nesten, zoals huismus, gierzwaluw en buizerd.
 - Overige vogels, waarvan nesten alleen tijdens het broedseizoen zijn beschermd (periode van nestbouw, eileg, broeden en voeren van de jongen op het nest).
- Soorten (exclusief vogels) van de Habitatrichtlijn (bijlage IV) en de Verdragen van Bern (bijlage II) en Bonn (bijlage I), zoals bedoeld in artikel 11.46 van het Bal.
- Andere soorten (artikel 11.54 van het Bal), onderverdeeld in:
 - Soorten waarvoor een omgevingsvergunning vereist kan zijn (bijlage IX van de HR).
 - Soorten waarvoor -op basis van de betreffende provinciale verordening- vrijstelling van de verbodsbepalingen geldt (artikel 11.56 van het Bal).

Als bij ruimtelijke ingrepen verbodsbepalingen worden overtreden dan is het noodzakelijk om een omgevingsvergunning aan te vragen bij het bevoegd gezag, tenzij gewerkt kan worden volgens een goedgekeurde gedragscode. Het bevoegd gezag is meestal de provincie waar (het grootste deel van) de ingreep of activiteit plaatsvindt, soms is dat het Rijk. Voor het verkrijgen van een omgevingsvergunning moet zijn beschreven hoe de initiatiefnemer ervoor zorgt dat schade aan beschermde soorten tot een minimum beperkt blijft, welke mitigerende en compenserende maatregelen nodig zijn, dat alternatieven ontbreken, aan welk wettelijk belang wordt voldaan en dat de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soort niet in gevaar komt.

Voorafgaand aan het vaststellen van een plan moet in het geval van schadelijke handelingen zijn beoordeeld of er zicht is op het verkrijgen van een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit. Als aantoonbaar zicht is op het verkrijgen van een omgevingsvergunning kan het plan worden vastgesteld.

Kader B1.3: Natura 2000-gebieden

Specifieke zorgplicht Natura 2000-gebieden

In het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) is een specifieke zorgplicht opgenomen voor Natura 2000-gebieden (en bijzondere nationale natuurgebieden) (art. 11.6 van het Bal). Iedereen die activiteiten uitvoert die verslechterende of significant verstorende gevolgen voor een Natura 2000-gebied of een bijzonder nationaal natuurgebied kunnen hebben, moet nadelige gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken (art. 11.6 lid 1 van het Bal). In het tweede lid staat de nadere uitwerking van de specifieke zorgplicht. Er moet worden nagegaan of nadelige gevolgen op voorhand op grond van objectieve gegevens verslechterende of significant verstorende gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden uitgesloten. Als nadelige gevolgen niet kunnen worden uitgesloten, dan verplicht de specifieke zorgplicht om met betrekking tot deze mogelijke gevolgen passende preventieve maatregelen te nemen (art. 11.6 lid 2 onder d van het Bal), of, als dit niet gaat, om passende herstelmaatregelen te treffen (art. 11.6 lid 2 onder f van het Bal). Daarnaast verplicht de zorgplicht ook dat de effectiviteit van deze maatregelen worden gemonitord. De specifieke zorgplicht geldt altijd, dus voor Natura 2000-activiteiten maar ook voor activiteiten die nadelige gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden, maar die niet significant zijn (zoals verstorende of verslechterde gevolgen).

Natura 2000-activiteit

De Omgevingswet regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, bestaande uit Habitatrichtlijngebieden (HR) en Vogelrichtlijngebieden (VR).

Bij een project moet beoordeeld worden of sprake is van een 'Natura 2000-activiteit'. Dat is een 'activiteit (het realiseren van een project) die afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied'. Of sprake is van een Natura-2000-activiteit wordt onderzocht in een voortoets. Een Natura 2000-activiteit is vergunningplichtig (art. 5.1 lid 1 van de Ow). De term 'Natura 2000-activiteit' geldt alleen voor projecten. Voor plannen is er een ander afwegingskader dat, hoewel vergelijkbaar met een Natura 2000-activiteit, elders in het stelsel Omgevingswet is verankerd. Een plan mag volgens art. 10.24 Bkl worden

vastgesteld als uit een passende beoordeling, bedoeld in artikel 16.53c, eerste lid, van de Omgevingswet de zekerheid is verkregen dat het plan de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet zal aantasten.

Als er uit de voortoets naar voren komt dat de activiteit geen 'Natura 2000-activiteit' is, of als er sprake is van een vergunningsvrij geval, is er mogelijk nog wel sprake van een 'activiteit die nadelige (maar zeker geen significante) gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied'. Hoewel voor deze type activiteit geen vergunningplicht geldt, blijft de specifieke zorgplicht voor deze activiteiten van toepassing.

Kader B1.4: Houtopstanden

Specifieke zorgplicht houtopstanden

In het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) is een specifieke zorgplicht opgenomen voor houtopstanden (art. 11.116 van het Bal). Deze specifieke zorgplicht komt in de plaats van de algemene zorgplicht (zie kader B1.1). Iedereen die een activiteit uitvoert waarbij een beschermde houtopstand wordt geveld en grond wordt herbeplant, moet nadelige gevolgen voor de natuurbescherming, het bosareaal en landschappelijke waarden zoveel mogelijk voorkomen, en voor zover dat niet mogelijk is moeten gevolgen worden beperkt of ongedaan gemaakt (art. 11.116 van het Bal).

Houtopstanden

Afdeling 11.3 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) regelt de bescherming van houtopstanden. Een bij het Bal beschermde houtopstand betreft een zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend, die een oppervlakte grond beslaat van tien are of meer, of bestaat uit een rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat, gerekend over het totaal aantal rijen, én die zich bevindt buiten de bebouwingscontour houtkap. De bebouwingscontour houtkap (art. 11.111 lid 2 van het Bal) is (door de gemeente) vastgelegd in een omgevingsplan (art. 5.165b van het Bkl). In bepaalde gevallen is er - ondanks dat aan genoemde voorwaarden voldaan wordt - alsnog geen sprake van een beschermde houtopstand, bijvoorbeeld wanneer deze zich bevindt op een erf of in een tuin (art. 11.111 lid 2 van het Bal). Voor het vellen (van een deel) van een beschermde houtopstand geldt een meldplicht (art. 11.126 van het Bal) en herplantplicht (art. 11.129 van het Bal). Het voornemen tot velling moet tijdig gemeld worden bij bevoegd gezag; waarbij de termijn bepaald wordt door het bevoegd gezag. Het bevoegd gezag is meestal de provincie waar (het grootste deel van) de ingreep plaatsvindt (art. 11.113 van het Bal), soms is dat het Rijk (art. 11.114 onder a van het Bal). Binnen drie jaar moet dezelfde grond op bosbouwkundig verantwoorde wijze zijn herbeplant (art. 11.129 van het Bal). Provinciale staten kunnen in de omgevingsverordening regels opnemen over de melding en de herplant, zoals herplant op andere gronden dan waar de (deels) geveld opstand stond.

Kader B1.5: Natuurnetwerk Nederland

Natuurnetwerk Nederland

De bescherming van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is vastgelegd in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) en uitgewerkt in provinciale omgevingsverordeningen. In het Bkl staat dat bij omgevingsverordening gebieden moeten worden aangewezen die het Natuurnetwerk Nederland vormen, waarbij tevens de wezenlijke kenmerken en waarden van deze gebieden worden vastgesteld. Bij omgevingsverordening worden in het belang van de bescherming, instandhouding, verbetering en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden, regels gesteld omtrent de inhoud van omgevingsplannen en projectbesluiten. Voor nieuwe ontwikkelingen binnen of nabij het NNN, waarbij een omgevingsplan gewijzigd moet worden dan wel een projectbesluit wordt verleend, geldt een 'ja, mits'-afweging. Dit houdt kortweg in dat aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN alleen toegestaan is als deze gevolgen tijdig worden gecompenseerd, zodanig dat de kwaliteit, oppervlakte en samenhang van het natuurnetwerk behouden blijven. Regels voor beoordeling van effecten op het NNN zijn vastgelegd in de omgevingsverordening en verankerd in de omgevingsplannen.

Bijlage 2

Ecologisch logboek

Handeling	Datum	Locatie	Paraaf ecologisch toezichthouder	Eventuele bijzonderheden/ opmerkingen